

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ КІРОВОГРАДСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**ДНЗ “КІРОВОГРАДСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ СФЕРИ
ПОСЛУГ**

«ПРИЙОМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНІКИ»

**Матеріали підготувала:
методист Блідар І.М.**

**Кіровоград
2016 р.**

Принципи педагогічної техніки

Принцип
вільного
вибору

Формула: в будь-якій навчальній чи керуючій дії, де тільки можливо, надавати учневі право вибору. З однією важливою умовою – право вибору завжди врівноважується усвідомленою відповідальністю за свій вибір!

Принцип
відкритості

Формула 1: не лише давати знання – а ще й показувати їх межі. Ставити перед учнями проблеми, вирішення яких лежить за межами курсу, що вивчається.

Формула 2: використовувати в навчальній діяльності відкриті задачі.

Принцип
діяльності

Формула: організувати засвоєння учнями знань, умінь, навичок, сенсів переважно у формі діяльності.

Формула: регулярно контролювати процес навчання за допомогою розвиненої системи зворотного зв'язку.

Принцип
ідеальності
(високого
ККД)

Формула: максимально використовувати можливості, знання, захоплення самих учнів з метою підвищення результативності та зменшення витрат у процесі навчання.

Підвищення зацікавленості до навчального матеріалу

Приваблива мета

Формула: перед учнем стоїть проста, зрозуміла і приваблива для нього мета, при досягненні якої він хоч-не-хоч виконує і ту навчальну дію, яку планує педагог.

Здивуй!

Формула: учитель знаходить такий кут зору, щоб навіть повсякденне стало дивовижним.

Фантастична добавка

Формула: учитель додає до реальної ситуації фантастику.

Практичність теорії

Формула: введення в теорію учитель здійснює через практичну задачу, корисність якої очевидна учням.

Відтягнута загадка

Формула 1: на початку уроку вчитель задає загадку(цікавий факт), відгадка на яку(ключ до розуміння) буде відкрита на уроці під час роботи над новим матеріалом.

Формула 2: загадку(цікавий факт) дати наприкінці уроку, щоб розпочати з неї наступне заняття.

Спіймай помилку!

Формула 1: пояснюючи матеріал, учитель навмисно припускається помилок.

Формула 2: учень отримує текст з навчальними помилками - нехай «попрацює учителем».

прес-конференція

Формула: учитель навмисно розкриває тему неповно, пропонуючи учням поставити такі питання, які розкриють її повністю.

Питання до тексту

Формула: перед вивченням навчального тексту дітям ставиться задача: скласти до нього список питань.

Повторення вивченого на уроці

Своя опора

Формула: учень складає власний конспект за новим матеріалом

Повторюємо з контролем

Формула: учні складають серію контрольних запитань до вивченого на уроці матеріалу.

Повторюємо з розширенням

Формула: учні складають серію запитань, що доповнюють знання з нового матеріалу

Свої приклади

Формула: учні готують свої приклади до нового матеріалу

Опитування-підсумок

Формула: наприкінці уроку учитель ставить питання, що змушують до рефлексування уроку

Обговорюємо домашнє завдання

Формула: учитель разом з учнями обговорює, яким має бути домашнє завдання, щоб новий матеріал був якісно відпрацьований?

Повторення раніше вивчених тем

Повторюємо з контролем

Формула: учні розробляють списки контрольних запитань до всієї раніше вивченої теми.

Своя опора

Формула: учень складає авторський опорний конспект всієї раніше вивченої теми.

Перетинання тем

Формула: учні підбирають (або розробляють) свої приклади, задачі, гіпотези, ідеї, запитання, які пов'язують останній вивчений матеріал із будь-якою раніше вивченою темою, яку пропонує вчитель.

Рівні та види домашнього завдання

Фактично для ефективної організації д\з ми будемо користуватися тими ж прийомами, які описані вище в розділах “Повторення вивченого на уроці”, “Повторення вивчених раніше тем”. Але в цьому розділі ми доповнимо їх деякими прийомами, що враховують специфіку домашньої роботи.

Три рівні домашнього завдання

Формула: учитель одночасно задає д\з двох або трьох рівнів.

Завдання масивом

Формула 1 : будь-який з рівнів учитель може задавати масивом.

Формула 2: задається великий масив задач одразу – в межах великої теми, яку вивчають або ж повторюють.

Особливе завдання

Формула: талановиті учні отримують право на виконання особливо складного завдання. (Учитель всіляко підкреслює свою повагу до зваження учня скористатися цим правом).

Творчість працює на майбутнє

Формула: учні виконують творче завдання – розробляють дидактичні матеріали, створюють презентації

Кросворд з фрагментами

Формула: якщо учитель регулярно користується цим прийомом, то за декілька років роботи в нього накопичується безцінні матеріали.

Прийоми подачі домашнього завдання

Навіть подача домашнього завдання може бути цікавою. Привнесіть у нього якусь таємницю, загадку... Звичайно, загадку по силі.

Учитель не дає ніякого певного завдання, але функція домашньої роботи виконується. І ніякого чародійства...

Незвичайна звичайність

Формула: учитель задає домашнє завдання незвичайним засобом. Творчий характер повинні мати не лише завдання, а й засоби подачі цього завдання (влаштуйте почту з конвертами, безпрограшну лотерею з призами, якщо потрібно дати багато завдань різного типу, кидають кубик).

Ідеальне завдання

Формула: вчитель пропонує учням виконати вдома роботу їх власним вибором і розумінням (розв'язати задачу, підібрати приклад, намалювати ілюстрацію до теми, підготувати презентацію, доповідь, реферат).

Відкрита проблема: не всі викладачі згодні, що потрібно витратити сили на подібні «іграшки».

Підготовка доповіді

Доповідь дозволяє залучити учня до самостійної роботи, навчити його виступати перед аудиторією. Це надбання навички, життєво необхідної для кожної дорослої людини. Підготовка та читання доповіді переносить учня на місце викладача, наочно демонструє деякі особливості та труднощі роботи викладача.

Підготовка доповіді

Формула: підготовку учнів до виголошення доповідей провести у кілька етапів.

Технологія:

I етап. Карта повідомлення.

На цьому етапі доцільно обмежитися коротким повідомленням не більше 4-х хвилин.

Мета: навчитися користуватися « картою повідомлення», яка містить у собі перше і останнє речення, опорний сигнал (або план решти тексту).

II етап. Відпрацювання регламенту.

Наприклад, повідомлення буде тривати 3 хв. + 20 сек.

Мета: навчити учнів «відчувати час».

III етап. Доповідь.

Доповідь відрізняється від повідомлення більшим обсягом (5-7 хв).

IV етап. Доповідь з ускладненням.

Учень проводить ускладнений тренінг, який дозволить у майбутньому легко адаптуватися в реальній обстановці.

Колективна навчальна діяльність.

Організація роботи в групах.

Формула: групи отримують одне й теж завдання.

Формула: групи отримують різні завдання.

Формула: групи отримують різні завдання, які працюють на спільний результат.

Спіймай помилку !

Ми вивчали цей прийом, але тепер технологія його використання змінилась.

Формула: учні шукають помилку групою, сперечаються, радяться. Зробивши висновок, група обирає спікера. Спікер передає результати викладачу або оголошує завдання й результат його виконання перед усією аудиторією.

Прес-конференція та питання до тексту.

Формула: учні складають списки питань, поділившись на групи.

Групи можуть працювати над одним і тим самим текстом, або частиною лекції. Можна інакше: групи працюють над різними частинами тексту або лекції.

Своя опора.

Формула 1: Група складає опорний конспект уроку чи теми на аркуші великого формату.

Формула 2: Декілька сильних учнів раніше отримують творче домашнє завдання скласти опорні конспекти на різні раніше вивчені теми, так вони стають тренерами.

Мозковий штурм

Найцікавіше питання – розв'язання творчих, евристичних задач у групах. Такі задачі називають «відкритими», вони найкраще розвивають креативність мислення. Немає такого предмету, на якому проведення МШ виявилось б недоцільним, якщо вам цікаво розвивати творчі здібності учнів.

Навчальний мозковий штурм (НМШ)

Формула: вирішення творчої задачі організується у формі навчального мозкового штурму.

Дидактичні цінності прийому:

- учні тренерують вміння стисло і чітко висловлювати свої думки;
- набуті рішення часто дають нові підходи до вивчення теми;
- педагогу легко підтримати кожного учня, звернувши увагу на його ідею;
- це активна форма роботи, викликає велику цікавість учнів.

ТЕХНОЛОГІЯ:

НМШ проводять в групах кількістю 7-9 чол.

1. Групу перед штурмом інструктують.

Базове правило на першому етапі штурму - ніякої критики!

У кожній групі обирається ведучий. Він слідкує за дотриманням правил, підказує напрями пошуку ідей. Група обирає секретаря, який фіксуватиме ті ідеї, що виникають під час штурму.

2. Проводиться первісне обговорення та уточнення умови задачі.

3. Учитель визначає час на перший етап. (до 20 хвилин).

Перший етап. Створення банку ідей.

Другий етап. Аналіз ідей.

Третій етап. Обробка результатів.

Ділові ігри.

Уміло гранований алмаз стає діамантом. Гарна форма дозволяє йому вигравати всіма кольорами веселки, робить привабливим. Але форма потрібна не тільки алмазу. Гарна форма для колективного пізнання – ділові ігри. Ділові ігри моделюють реальну виробничу, наукову діяльність.

Гра 1. «Компетентність»

Учасники:

Конкуренти - дві команди учнів;
наймачі – група учнів, які визначають переможця;

Арбітр – цю роль виконує учитель,
вирішує спірні питання.

До гри:

1. Учитель знайомить групу зі схемою гри.
2. Формуються команди, визначається склад «фірми-наймача».

Під час гри:

1. Учитель задає тему.
2. Команди складають для суперників по 5 завдань до цієї теми.
3. Команди по черзі дають суперникам свої завдання. Фірма-наймач оцінює за 5-ти або 10-ти бал сист. кожну відповідь. Наймачі радяться й приймають рішення – кого «влаштувати на роботу».

Гра 2. «НДЛ»

У даному випадку НДЛ - це науково-дослідницька лабораторія.

Учасники:

Замовник(який дає задачу) – цю роль виконує учитель або спеціально підготовлений учень;
Винахідники, або дослідники, або розв'язувачі – залежно від виду завдання – група учнів (або декілька).

Приймальна комісія – цю роль теж бере на себе учитель, але уже в ансамблі з 2-3 учнями.

До гри: учитель готує завдання. Завдання не просто творчі – бажано подати їх обгрунтовано. Завдання може бути подано учнем як відповідь. Або нехай це буде міні-вистава на пару хвилин.

Гра 3. «Точка зору»

Учасники:

Опоненти – групи учнів, які захищають ту чи іншу точку зору; спостерігачі – учитель та кілька помічників.

Зміст гри: дві групи учнів доводять правильність протилежних точок зору.

До гри: учитель раніше оголошує тему дискусії, постачає необхідні знання та факти.

Під час гри:

Групи обговорюють свої аргументи й можливі контраргументи суперників. Групи вступають у дискусію. Група спостерігачів оцінює: хто був логічнішим? Хто більш переконливий емоційно? Хто припустив помилки чи був некоректним у суперечці.

Ігрова навчальна діяльність

- Ці ігри приходять у важку мить, щоб розбавити нудьгу одноманітності.

Ігри-тренінги

СХЕМА 1. Ігрова мета

Формула: якщо необхідно виконати велику кількість одноманітних вправ, учитель вводить їх до складу ігрової оболонки, у якій ці дії виконуються для досягнення ігрової мети

СХЕМА 2. Логічний ланцюжок

Формула: учні змагаються, виконуючи по черзі дії відповідно певному правилу, коли будь-яка наступна дія залежить від попередньої.

Ігри у випадковість

Формула: учитель включає в урок елементи випадкового вибору. Для цього підійде рулетка, гральні кубики, запускають паперового літака, використовують «гадання» по журналу.

Театралізація

Форма: розігрує сценка на навчальну тему.

Кажі мені – так чи ні

Формула: учитель загадує дещо (число, предмет, літературного або історичного героя тощо). Учні намагаються знайти відповідь за допомогою питань, які задають учителю. Питання повинні бути сформульовані так, щоб учитель відповідав тільки словами: «так», «ні», «і так, і ні».

Керування групою.

Співкерування

Керування групою людей вимагає авторитету. Буває авторитет сили. Йому підкоряються під страхом кари. І тоді не потрібне ніяка педтехніка. Буває авторитет знань. Йому підкоряються з доброї волі: усі розуміють, що так буде краще. Ключове слово в цьому випадку – повага. Авторитет вчителя містить обидві частини – авторитет сили і авторитет знань.

Демонстрація професійного рівня

Формула: учитель надає свій приклад виконання творчого або хоча б складного завдання.

Порівняйте позиції.

Формула: учитель сам обирає позицію оцінюваного (але ви оцінюєте себе та свій урок, але ні в якому разі конкретних учнів).

Вихід за межі

Формула 1: учитель виходить за межі підручника.

Формула 2: учитель виходить за межі свого предмета.

Формула 3: учитель демонструє обізнаність у молодіжній субкультурі.

Радьтеся

Формула: з будь-яких складних питань, проблем у взаєминах учитель радиться з дітьми !

Традиції уроку.

Корисні ритуали педагогічного спілкування

Вхід до уроку

Формула:
учитель
починає урок з
«настройки».

Завершення уроку

Формула: учитель
завершує урок чітко,
традиційним словом чи
дією.

Відпочинок

Формула: учитель використовує
традиційну гру - відпочинок на
уроці.

Формула: якщо діти регулярно
подають домашнє завдання на
перевірку, то процедура подачі
відпрацьовується один раз і
надовго. І складаються усі
зошити завжди на певне місце на
учительському столі.

Руки геть!

Формула: при
необхідності спеціальний
знак заборони
ставиться на стіл
учителя або вивішується
на дошку.

Диригуємо уроком.

Чітка команда

Формула:

учитель
відпрацьовує з
учнями декілька
чітких команд

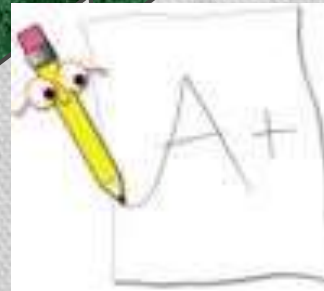
Невербальне
керування

Формула: учитель
використовує для
керування групою
невербальні
команди

Введіть
роль

Формула:

учитель
бере
участь у
керуванні
процесом
навчання,
виконуючи
якусь роль. Резюме.

Мордочки:

Формула:

учні
сигналізують
про свій
емоційний
стан за
допомогою
карток із
стилізовани
ми
малюнками.

Дай собі
допомогти...

Формула:

учитель
максимально
використовує
ситуації, в
яких учні
можуть йому
допомогти

Формула: учні
відповідають на
серію питань,
які
відображають
їх відношення до

Прийоми усного опитування

Базовий листок контролю

Формула: на першому ж уроці нової теми викладач вивішує «Базовий аркуш контролю». В ньому перелічені основні правила, поняття, формулювання та формули, які повинен знати кожний учень.

«Світлофор»

Формула: при опитуванні учні підіймають «світлофор» червоним або зеленим боком до вчителя, сигналізуючи про свою готовність відповідати.

Показова відповідь

Формула: один учень відповідає біля дошки, інші слухають.

Магнітофонне опитування

Формула: відповідь учня записується на магнітофон, щоб він потім зміг сам себе послухати.

Опитування ланцюжком

Формула: розповідь одного учня припиняється на будь-якому місці і передається іншому учневі жестом учителя. І так декілька разів до закінчення відповіді.

Тихе опитування

Формула: бесіда з одним або декількома учнями йде напівпошепки, в той час як клас зайнятий іншою справою.

Листок захисту

Формула: перед кожним уроком, завжди на одному й тому самому місці, лежить «Листок захисту», до якого кожен учень без пояснення причин може вписати своє прізвище і бути впевненим, що його сьогодні не спитають. Зате і вчитель, підшиваючи ці листочки, тримає ситуацію під повним контролем.

Програмоване опитування

Формула: учень обирає одну вірну відповідь з декілька запропонованих.

Відтягнута реакція

Формула: педагог привчає учнів – до якоїсь паузи між заданим творчим питанням та відповіддю учня.

Взаємоопитування

Формула: учні опитують один одного за базовими листами.

М'яке опитування

Формула: учитель проводить тренувальне опитування, але сам не вислуховує відповідей учнів

Ідеальне опитування (майже жарт)

Формула: учні самі оцінюють ступінь своєї підготовки й сповіщають про це учителя.

Прийоми письмового контролю

Фактологічний диктант

Формула: диктант проводиться по базовим питанням (5-7 питань на варіант). На партах тільки чистий аркуш паперу й ручка, дозволяється базовий аркуш. Серед питань – 1-2 на повторення, і попередніх базових листів. Робота ведеться у швидкому темпі: тут немає необхідності у роздумах, повинна працювати пам'ять.

Вибірковий контроль

Формула: перевіряти роботи учнів вибірково.

Тренувальна контрольна робота

Формула: учитель проводить контрольну роботу як завжди, але оцінки до журналу йдуть тільки за бажанням учнів.

Бліц-контрольна

Формула: контроль проводиться у високому темпі, щоб виявити, наскільки засвоєні прості учбові навички, якими зобов'язані оволодіти учні для подальшого успішного навчання.

Релейна контрольна робота

Формула: контрольна проводиться за текстами задач, розв'язаних раніше.

Проти списування

Видалення джерел

Формула: видалити під час контрольної найсильніших учнів з класу – до бібліотеки, до лабораторії, на крайній випадок просто посадити за стіл учителя з окремим завданням

Кожному – своя ділянка

Формула: кожний учень отримує свій варіант контрольної

Під місяцем ніщо не нове

Формула: учитель показує учням, що й сам майстер списувати.

Оцінювання

Оцінка – не тільки бали

Формула: учитель відзначає вголос або жестом кожний успіх учня.

Розширення поля оцінювання

Формула: учитель збільшує свій «оціночний арсенал».

Рейтинг

Формула: закінчивши роботу, учень сам ставить собі оцінку. За ту ж роботу оцінку ставить і учитель. Записується дріб. Наприклад: 7/8.

Знайомте з критеріями

Формула: учитель знайомить учнів з критеріями, за якими виставляються оцінки.

Кредит довіри

Формула: у деяких випадках учитель виставляє оцінку «в кредит».

Своя валюта

Формула: на уроках вводиться своя «грошова» одиниця.

Конструктор уроку

Основні функціональні блоки Розділи уроку	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.Початок уроку 	Інтелектуальна розминка або просте опитування	«Так – чи ні»	Здивуй! Відстрочена загадка	Фантастичний додаток	«Світлофор»	М'яке опитування	Ідеальне опитування	Взаємоопитування	НМШ	Гра у випадковість	Театралізація	Обговорення домашнього завдання	
2.Пояснення нового матеріалу	Приваблива мета	Здивуй!	Фантастичний додаток	Практичність теорії	Пресконференція	Питання до тексту	Спіймай помилку!	Доповідь	Театралізація	Ділова гра «Точка зору»	Ділова гра «НДЛ»	Проблемний діалог	
3.Закріплення,	Спіймай помилку	Прес-конф	НМШ	Гратрені	Гра у випад	«Так – чині»	Ділова гра	Ділова	Ділова	Тренувал	Усне прог	Взаємоопитув	М'яке

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4. Повторення	Своя опора	Повторюємо з контролем	Повторюємо з розширенням	Свої приклади	Опитування-підсумок	Обговорюємо домашнє завдання	Перетинання тем	Ділова гра «Компетентність»	Ділова гра «Точка зору»	Ділова гра «НДЛ»	Гра у випадковість	«Так чи ні»	Зразкова відповідь
5. Контроль	«Світлофор»	Опитування ланцюжком	Тихе опитування	Програмоване опитування	Ідеальне опитування	Фактологічний диктант	Бліц-контроль	Релейна контрольна робота	Вибірковий контроль	Звичайна контрольна робота			
6. Домашнє завдання	Завдання масивом	Три рівні домашнього завдання	Незвичайна звичайність	Особливе завдання	Ідеальне завдання	Творчість працює на майбутнє							
7. Кінець уроку	Опитування-підсумок	Відстрочена відгадка	Роль «психолог»	Роль «той, що підводить підсумки»	Обговорюємо домашнє завдання								